

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น

๑. ชื่อประเพณี สงเคราะห์หมู่บ้าน

๒. ประเพณีเกี่ยวกับ (✓) ศาสนา (✓) ความเชื่อ (✓) วิถีชีวิต ( ) การทำมาหา

๓. ความเป็นมา สาระสำคัญโดยสังเขป

ประเพณีสงเคราะห์หมู่บ้าน เป็นประเพณีที่ชาวบ้านทำการทอดกันมายาวนาน เนื่องจากพิธีสืบชะตาหมู่บ้าน ณ ใจกลางของหมู่บ้าน หรือ เลี้ยวบ้าน โดยมีลักษณะเป็นอาคารอเนกประสงค์ของหมู่บ้าน หลักเมืองหรือศาลเจ้าบรรพบุรุษ ก่อนประเพณีสงกรานต์ผู้ดำเนินพิธีคือ ส่วนใหญ่เป็นผู้ชายสูงอายุซึ่งประกอบพิธีนี้เป็นประจำทุกปีโดยมีความเชื่อ เพื่อเป็นการเลี้ยงผีหมู่บ้านรายการหมู่บ้าน ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่มีความเชื่อว่าถ้าทำแล้วจะขจัดปัดเป่าสิ่งไม่ดีออกจากหมู่บ้าน โดยการจัดประเพณีจะจัดปีละหนึ่งครั้ง แล้วช่วงเวลาจัดต้องจัดก่อนวันสงกรานต์

๓.๑ ช่วงเวลาที่จัด

ช่วงประเพณีสงกรานต์ (เมษายน)

๓.๒ สถานที่จัด

หมู่ที่ ๑-๑๗ ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

๓.๓ ความมุ่งหมายของประเพณี

สงเคราะห์เป็นประเพณีพื้นบ้านโดยทั่วไปการสงเคราะห์เป็นการส่งสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ ออกไปจากผู้มีเคราะห์หรือผู้ประสบเคราะห์กรรมต่าง ๆ เพื่อให้อยู่สุขสบายปลอดภัยจากโรคร้ายไข้เจ็บและอันตรายทั้งปวงรวมทั้งเป็นการเสริมแรงใจให้แก่ผู้ประสบเคราะห์กรรมอีกด้วย การประกอบพิธีกรรมสงเคราะห์จะกระทำเมื่อมีเหตุ ๒ ประการ

๑. การสงเคราะห์ตามราศี ตามวัน เดือน ปีเกิด ตามโชคชะตาที่หมอดูหรือผู้รู้ได้ทำนายทายทักไว้ว่าปีใดคนเกิดวันไหนจะมีเคราะห์ โดยการกำหนดจากการถือฤกษ์ตามวันสงกรานต์ เช่น ปีใดวันสงกรานต์ ตรงกับวันอาทิตย์ ผู้ที่เกิดวันพุธจะต้องเข้าพิธีสงเคราะห์เพื่อจะได้อยู่สุขสบายปราศจากเคราะห์ภัยต่าง ๆ ตลอดปี

๒. ทำพิธีสงเคราะห์เมื่อประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เช่นประสบอุบัติเหตุ เจ็บป่วย ก็จะมีการ ส่งเคราะห์เพื่อให้พ้นจากภัยพิบัติทั้งปวง

๓.๔ ขั้นตอนการปฏิบัติงานหรือพิธีกรรม

การเตรียมทำพิธีสงเคราะห์

เตรียมทำเสตวง โดยนำกาบกล้วยมาพับ เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างยาวราว ๑ ศอก ใช้ไม้ไผ่เล็ก ๆ เสียบเป็นแนวขวางปูทับด้วยใบตอง แบ่งออกเป็นห้องหรือช่องจำนวน ๘ ห้อง แต่ละห้องจะใส่สิ่งของ ลงไป ให้ครบจำนวนเท่า ๆ กัน อย่างละ ๘ ชิ้น เรียกว่า เครื่องแปด ได้แก่ แกงส้มปัว (มะพร้าว) ตาล (น้ำตาล) กล้วย อ้อย หมาก พลุ บุหรี่ ข้าวจี (ข้าวเหนียวนึ่ง) ใส่เกลือข้างใน ๑ เม็ด ข้าวตอก ดอกไม้ ธูปเทียน ตรงมุม ทั้ง ๔ ด้านของเสตวงปักด้วยธง ๖ สีคือ ดำ แดง ขาว เหลือง เขียว น้ำเงินหรือคราม บางครั้งใช้สีขาวยแทนทั้งหมด เพราะมีความเชื่อว่า สีขาวจะทำให้ปราศจากเคราะห์อย่างชาวบริสุทธ์ชั้นตั้งยกครู สำหรับหมอบรรกอบพิธี ประกอบด้วย ดอกไม้ ๔ ดอก เทียน ๔ เล่ม เงิน ๑๐

ขั้นตอนของการประกอบพิธีกรรมส่งเคราะห์

พิธีจะเริ่มโดยหมอบรรกอบพิธียกครู โดยหันหน้าไปทางทิศตะวันออกแล้วกล่าวคำยกครู เสร็จแล้วก็ประกอบพิธีส่งเคราะห์ โดยให้ผู้เข้าพิธีนั่งลงแล้ววางเสตวงไว้ตรงข้างหน้า ส่วนขันน้ำไว้ที่หน้าหมอบรรกอบพิธี ซึ่งนั่งอยู่ด้านหลังผู้เข้าพิธี เมื่อพร้อมแล้วก็จะเริ่มกล่าวสรรเสริญพระพุทธรูปคุณ พระธรรมคุณ พระพรหม จากนั้นก็ร่ายคาถาสำหรับปิดเคราะห์ให้ออกจากร่างกายของผู้เข้าในพิธี จบแล้วหมอบรรกอบพิธีก็จะเก็บเอาเครื่องยกครู ใส่ย่ามส่วนตัว ส่วนเสตวงนำไปทิ้งไว้นอกบ้าน เป็นเสร็จพิธี การส่งเคราะห์เป็นฮีตของชาวพื้นเมืองที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา เพื่อเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นการบำรุงขวัญ และให้กำลังใจแก่ผู้ที่ประสบเคราะห์กรรมให้หายจากความวิตกกังวล ทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น ในการประกอบอาชีพการงานและพร้อมจะต่อสู้กับอุปสรรคอันตรายภายนอกหน้า

๓.๕ ความเชื่อที่เกี่ยวข้อง

ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา

๓.๖ คุณค่าของประเพณี

เพื่อเป็นการสืบทอดและอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ความสำคัญของประเพณีปีใหม่เมือง

๑. เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น
๒. เพื่อก่อให้เกิดความสามัคคีของประชาชน ทั้งองค์กรเอกชน และหน่วยงานต่างๆ
๓. เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูทศเวทต่อพระสงฆ์ ผู้เฒ่าผู้แก่และผู้นำในชุมชน
๔. เพื่อความสนุกสนานรื่นเริง ผ่อนคลายความร้อน และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้พบปะรื่นเริงกัน

ภาพจากอินเทอร์เน็ต